

Uchwała Nr X/82/2012
Rady Gminy Sławatycze
z dnia 30 marca 2012 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2012-2016.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.), art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zm.) i art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 ze zm.) Rada Gminy Sławatycze uchwała, co następuje:

§1

Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2012- 2016 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Sławatycze.

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Józef Chomiczewski

Załącznik do uchwały Nr X/82/2012

Rady Gminy Sławatycze

z dnia 30 marca 2012r.

**Gminny Program
Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
w Gminie Sławatycze
na lata 2012 -2016**

WSTĘP

Na zagadnienie przemocy domowej można spojrzeć z wielu perspektyw, bowiem przemocą domową zajmuje się szereg dyscyplin naukowych, takich jak: psychologia, pedagogika, prawo, socjologia, polityka społeczna itp. Precyzyjne zdefiniowanie tego zjawiska nastreca wielu problemów interpretacyjnych. Przemoc w rodzinie można oceniać w kategoriach prawnych, moralnych, psychologicznych i społecznych.

Najprostszą i dostępną dla przeciętnego człowieka definicją przemocy jest definicja zawarta w Słowniku Języka Polskiego. Określa ona przemoc jako „fizyczną przewagę wykorzystywaną do czynów bezprawnych dokonywanych na kimś lub narzuconą bezprawnie władzę, panowanie”. Na potrzeby niniejszego Programu, najbardziej odpowiednią jest definicja przemocy zawarta w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180 poz. 1493 ze zmianami). Artykuł 2. pkt 2. tejże ustawy definiuje przemoc w rodzinie jako „jednorazowe albo powtarzające się, umyślnie działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Wyróżnia się kilka rodzajów przemocy, które mają swoje charakterystyczne wyznaczniki, ale też wiele elementów wspólnych. Każda forma przemocy powoduje ból, cierpienie, zawsze narusza prawa i dobra osobiste ofiary i jest intencjonalna. Przemoc w rodzinie ogranicza się do czterech podstawowych rodzajów. Jest to przemoc fizyczna, przemoc psychiczna, przemoc seksualna i przemoc ekonomiczna. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Rodzaje przemocy

Przemoc fizyczna	Przemoc psychiczna	Przemoc seksualna	Przemoc ekonomiczna
• popychanie• odpychanie• obezwładnianie• przytrzymywanie• policzkowanie• szczypanie• kopanie	• wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia• narzucanie własnych poglądów• karanie przez odmowę uczuć,	• wymuszanie pozycia seksualnego• wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych• wymuszanie seksu	• odbieranie zarobionych pieniędzy• uniemożliwienie podjęcia pracy zarobkowej• niezaspokajanie

• duszenia • bicie otwartą ręką i pięściami • bicie przedmiotami • parzenie • polewanie substancjami żrącymi • użycie broni • porzucanie w niebezpiecznej okolicy • nieudzielenie koniecznej pomocy, itp.	zainteresowania, szacunku • stała krytyka • wmawianie choroby psychicznej • izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami) • domaganie się posłuszeństwa • ograniczanie snu i pożywienia • degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie) • stosowanie gróźb itp.	z osobami trzecimi • sadystyczne formy współżycia seksualnego • demonstrowanie zazdrości • krytyka zachowań seksualnych kobiety	podstawowych, materialnych potrzeb rodziny

Przemocą w rodzinie nazywamy każde zachowanie skierowane wobec osoby bliskiej, którego celem jest utrzymanie nad nią kontroli i władzy. Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

- jest **intencjonalna** – jest zamierzonym, celowym działaniem człowieka,
- jest **nakierowana na kontrolowanie** – podporządkowanie ofiary,
- odbywa się w warunkach **nierównowagi sił** – sprawca ma i wykorzystuje przewagę (fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną) nad ofiarą,
- prowadzi do **naruszenia podstawowych praw i wolności** ofiary,
- powoduje **cierpienie** oraz **naraża zdrowie i życie** ofiary na poważne szkody.

Ofiarami przemocy w rodzinie są na ogół kobiety i dzieci. Rzadko mężczyźni, chociaż ostatnio coraz częściej można spotkać się ze stosowaniem przemocy także wobec mężczyzn. Kategorią ofiar przemocy, o której mówi się nieco rzadziej niż o dzieciach i kobietach, są osoby niepełnosprawne i ludzie starsi. Przemoc w rodzinie rzadko jest incydem jednorazowym.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie powstał w oparciu o diagnozę środowiska na podstawie informacji uzyskanych z Posterunku Policji w Wisznicach oraz analizy dokumentacji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sławatyczach.

Niniejszy Program jest spójny z programami:

- Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy,
- Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Powiecie Białskim na lata 2012-2016,
- Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sławatycze na lata 2006-2013,
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2012.

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne :

- * Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 ze zm.);
- * Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 ze zm.);
- * Ustawę z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz.1591,ze zm.);
- * Ustawę z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz.1493, ze zm.);
- * Ustawę z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011r. Nr 231, poz.1375).

I. ANALIZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE SŁAWATYCZE

Gmina Sławatycze liczy około 2,637 mieszkańców. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białej Podlaskiej wynosi 188 z czego jedynie 13 osób pobiera zasiłek dla bezrobotnych. Na dzień 31 grudnia 2011r, 14% ludności gminy, korzystało ze świadczeń pomocy społecznej. W okresie od stycznia 2010r do 31 grudnia 2011r nie odnotowano złożenia „Niebieskiej Karty”. Z danych Komisariatu Policji w Wisznicach (stan na 30.12.2011 r.) wynika, że z każdym rokiem wzrasta liczba przeprowadzonych interwencji domowych w związku z przemocą. W 2011r. policjanci interweniowali w związku z przemocą 3 razy, co skutkowało rozpoczęciem procedury „Niebieskiej Karty”.

W rejestrach Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2011 roku figurowało 9 osób zgłoszonych przez członków rodziny, pracowników, policję, prokuraturę oraz inne osoby celem rozpoczęcia procedury zobowiązania do leczenia uzależnienia od alkoholu. W efekcie 4 osoby podjęły leczenie odwykowe. Na podstawie analizy dokumentów zgłoszeniowych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ustalono, że we

wszystkich wnioskach pojawiają się informacje dotyczące wszczynania awantur, wyzwisk, popychania i szarpania oraz wyganiania innych członków rodziny przez osoby zgłaszane do leczenia.

W szkole na terenie gminy Sławatycze nie odnotowano aktów przemocy fizycznej i psychicznej. Przemoc fizyczna wyraża się kopaniem, szarpaniem, popychaniem. Przemoc psychiczna to bezustanne wyśmiewanie się, poniżanie, wyzwiska.

Szerszy obraz zjawiska przemocy domowej w kraju wyłania się z badań przeprowadzonych w październiku 2007 roku przez TNS OBOP na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej pn. „Polacy wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz opinie ofiar, sprawców i świadków o występowaniu i okolicznościach występowania przemocy w rodzinie”. Wynika z nich m.in., że:

- przemoc w rodzinie jest zjawiskiem dostrzeganym w polskim społeczeństwie; dotyczy ono średnio około połowy rodzin,
- znaczna część społeczeństwa uważa za normalne podczas kłótni w rodzinie obrażanie i wyzwiska (24%) oraz szarpanie i popychanie (18%),
- znaczny odsetek, bo prawie dwie trzecie Polaków (64%), zna w swoim otoczeniu (sąsiedztwie) rodziny dotknięte problemem przemocy,
- najczęściej dostrzeganymi formami przemocy są przemoc psychiczna (52%) i fizyczna (44%), w mniejszym stopniu ekonomiczna (26%) i seksualna (9%),
- kiedykolwiek jakiegokolwiek formy przemocy od członka rodziny doświadczył więcej niż co trzeci Polak (36%); większość z nich było ofiarami przemocy co najwyżej kilkukrotnie i wcześniej niż przed 12 miesiącami,
- przemoc wobec dzieci jest zjawiskiem występującym stosunkowo często (14% respondentów żyje w gospodarstwie domowym, w którym ofiarą przemocy było dziecko),
- spożywanie alkoholu ma duży wpływ na występowanie przemocy w rodzinach; 46% ofiar – niezależnie od rodzaju przemocy – stwierdziło, że przynajmniej raz sprawca był w momencie zdarzenia pod wpływem alkoholu.
- osoby, które przynajmniej raz doświadczyły przemocy w rodzinie – niezależnie od tego, jaką przybierała ona formę – to częściej kobiety (39%) niż mężczyźni (32%).

Przytaczając powyższe dane, należy pamiętać, że przemoc w rodzinie wiąże się z lękiem ofiar i świadków przed ujawnianiem takich przypadków, w związku z czym przedstawione informacje mogą nie w pełni odzwierciedlać rzeczywistą skalę tego zjawiska.

II. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE SŁAWATYCZE

Do zasobów umożliwiających przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w gminie można zaliczyć grupy, instytucje i organizacje funkcjonujące na jej terenie lub obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców, które prowadzą działalność na rzecz ofiar i sprawców tego zjawiska. Tabela nr 2 zawiera wykaz tego rodzaju podmiotów świadczących wsparcie dla ludności gminy Sławatycze.

Tabela 2. Jednostki i grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie w gminie

NAZWA JEDNOSTKI	ADRES JEDNOSTKI
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	ul. Rynek 13 21-515 Sławatycze
Urząd Gminy w Sławatyczach	ul. Rynek 14 21-515 Sławatycze
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy Urzędzie Gminy	ul. Rynek 14 21-515 Sławatycze
Świetlica środowiskowa	ul. Rynek 14 21-515 Sławatycze
Posterunek Policji	ul. Kościelna 35 21-580 Wisznice
Prokuratura Rejonowa w Parczewie	ul. Warszawska 24 21-200 Parczew
Sąd Rejonowy w Białej Podlaskiej	ul. Brzeska 20- 22 21-500 Biała Podlaska
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	ul. Brzeska 41 21-500 Biała Podlaska
Placówka Straży Granicznej	ul. Włodawska 12 21-515 Sławatycze

III. PROGRAM

POSTANOWIENIA OGÓLNE

1. Czas realizacji programu – lata 2012 – 2016

2. Adresaci programu:

- a) rodziny i osoby dotknięte bezpośrednio zjawiskiem przemocy,
- b) rodziny i osoby zagrożone zjawiskiem przemocy,
- c) przedstawiciele instytucji i służb pracujący z osobami i rodzinami zagrożonymi bądź dotkniętymi przemocą (pedagodzy, nauczyciele, pracownicy ośrodka pomocy społecznej, przedstawiciele wymiaru sprawiedliwości, policjanci, pracownicy służby zdrowia),
- d) przedstawiciele władz lokalnych,
- e) społeczeństwo.

CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Przeciwdziałanie przemocy oraz zmniejszenie skali tego zjawiska poprzez stworzenie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych bądź uwikłanych w przemoc.

CELE SZCZEGÓŁOWE I ZADANIA

I. Koordynacja działań pomocowych lokalnych podmiotów.

Zadanie 1:

Stworzenie Interdyscyplinarnego Zespołu do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Zespół składa się z przedstawicieli:

- a) Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sławatyczach,
- b) Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- c) Urzędu Gminy w Sławatyczach,
- d) Policji,
- e) Oświaty,
- f) Służby zdrowia,
- g) Placówka Straży Granicznej,
- h) Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej.

Cel powołania zespołu:

- budowanie lokalnego systemu wsparcia instytucji i służb dla wypracowania szybkich i skutecznych procedur i działań przedstawicieli różnych grup zawodowych, które w efekcie zapewnią bezpieczeństwo oraz powstrzymanie zjawiska przemocy w rodzinie,
- planowanie i realizacja działań pomocowych w oparciu o diagnozę potrzeb,
- tworzenie lokalnych programów i kampanii profilaktycznych.

Szczegółowe warunki jego funkcjonowania oraz sposób powoływania i odwoływania członków Zespołu określa regulamin Zespołu Interdyscyplinarnego.

Zadania Zespołu:

- diagnoza problemu przemocy w rodzinie,
- analiza wniosków o wszczęcie postępowania w sprawie zastosowania obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu składanych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych pod kątem związku między nadużywaniem alkoholu a stosowaniem przemocy,
- przyjmowanie zgłoszeń dotyczących przemocy domowej i uruchamianie procedur mających na celu powstrzymanie przemocy,
- wypracowanie procedur interwencji kryzysowej wobec ofiar i sprawców przemocy oraz opracowanie adekwatnej strategii postępowania,
- tworzenie własnych dokumentów potwierdzających występowanie przemocy domowej, takich jak: notatki urzędowe z obserwacji, rozmów, protokołów z rozmów z ofiarami i członkami rodzin, itp.,
- zbieranie materiałów dowodowych zgodnie z procedurą „Niebieskiej Karty”,
- kierowanie ofiar i sprawców przemocy domowej do specjalistów,
- monitorowanie sytuacji w rodzinach z problemem przemocy domowej,
- gromadzenie informacji na temat instytucji udzielających pomocy rodzinom, w których występuje zjawisko przemocy domowej,
- występowanie z zawiadomieniami do prokuratury o podejrzeniu popełnienia czynów określonych w art. 2 § 2 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- występowanie w charakterze świadka w sprawach o przestępstwo z art. 207 kk., tj. o znęcanie się nad rodziną, w postępowaniu przygotowawczym i karnym przed sądem.

Zadanie 2:

Punkt poradnictwa dla ofiar przemocy i jej sprawców

Cel utworzenia punktu:

1. Wsparcie psychologiczne ofiar przemocy, oraz członków ich rodzin.
2. Działania korekcyjno – edukacyjne oraz wsparcie psychologiczne sprawców przemocy domowej.

W ramach punktu konsultacyjnego dyżur będzie pełnił psycholog.

Zadania punktu:

- 1) udzielenie wsparcia emocjonalnego,
- 2) udzielenie wsparcia psychologicznego,
- 3) gromadzenie i udostępnianie informacji o instytucjach i organizacjach udzielających pomocy osobom dotkniętym zjawiskiem przemocy,
- 4) gromadzenie i udostępnianie informacji o instytucjach i organizacjach realizujących programy korekcyjno – terapeutyczne dla sprawców przemocy.

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- a) liczba porad udzielonych ofiarom przemocy,
- b) liczba sprawców przemocy objętych działaniami terapeutycznymi,
- c) liczba rodzin objętych działaniami pomocowymi,
- d) liczba osób skierowanych do instytucji i organizacji udzielających pomocy.

II. Systematyczna edukacja środowiska lokalnego

Zadanie 1:

Przygotowanie i udostępnienie materiałów o charakterze informacyjnym i edukacyjnym

Cel realizacji zadania:

Ułatwienie dostępu do podstawowych informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy oraz podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców gminy na temat przemocy domowej.

Realizacja zadania:

- 1) systematyczne aktualizowanie informacji umieszczonych na tablicach informacyjnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Posterunku Policji, szkół i placówek opieki zdrowotnej,
- 2) rozpowszechnianie broszur i ulotek dotyczących zjawiska przemocy,
- 3) publikowanie na stronie Urzędu Gminy informacji o lokalnym systemie pomocy i wsparcia osób uwikłanych w zjawisko przemocy domowej,
- 4) rozpowszechnianie w lokalnym środowisku programów profilaktycznych,
- 5) udział w ogólnopolskich kampaniach przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- 6) spotkania z przedstawicielami społeczności lokalnej służące podniesieniu świadomości społecznej w powyższej kwestii.

Zadanie 2:

Promowanie efektywnych sposobów rozwiązywania konfliktów w rodzinie oraz sposobów radzenia sobie z agresją i złością

Cel realizacji zadania:

Nabywanie umiejętności rozwiązywania konfliktów oraz radzenia sobie z agresją.

Realizacja zadania wobec wybranych grup:

1) dzieci i młodzież:

- a) prowadzenie zajęć edukacyjno-wychowawczych w szkołach i świetlicy środowiskowej,
- b) prowadzenie kampanii w zakresie ograniczenia oglądania przemocy w telewizji oraz grach komputerowych,
- c) wspieranie aktywnych form spędzania czasu wolnego promujących zachowania bez agresji,
- d) rozpowszechnianie materiałów i ulotek o charakterze informacyjno – edukacyjnym,

2) dorośli:

- a) obalanie mitów na temat przemocy,
- b) konsultacje z psychologiem,
- c) terapia dla osób uzależnionych i współuzależnionych.

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- b) ilość rozpowszechnionych materiałów o charakterze informacyjno-edukacyjnym,
- d) liczba zrealizowanych programów profilaktycznych,

- e) liczba zrealizowanych form aktywnego spędzania czasu wolnego,
- g) liczba udzielonych porad psychologicznych i prawnych.

III. Systematyczna edukacja przedstawicieli różnych grup zawodowych stykających się z problematyką przemocy w rodzinie

Zadanie 1:

Udział osób i grup zawodowych w specjalistycznych szkoleniach z zakresu przeciwdziałania przemocy

Cel realizacji zadania:

- Podniesienie poziomu wiedzy różnych grup zawodowych stykających się z problematyką przemocy.
- Profesjonalne przygotowanie poszczególnych grup do realizacji działań pomocowych.

Realizacja zadania:

- 1) gromadzenie informacji dotyczących potrzeb szkoleniowych dotyczących zjawiska przemocy domowej,
- 2) pozyskiwanie różnych ofert szkoleniowych z zakresu przeciwdziałania przemocy,
- 3) finansowanie udziału w szkoleniach i konferencjach organizowanych dla osób i grup zawodowych bezpośrednio związanych z problematyką przemocy domowej.

Wskaźniki realizacji celu:

- a) liczba przeszkolonych osób,
- b) ilość sfinansowanych szkoleń.

REALIZATORZY PROGRAMU

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sławatyczach we współpracy z:

- samorządem lokalnym,
- Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sławatyczach,
- sołectwami,
- szkołą,
- policją,
- sądem,
- ośrodkiem zdrowia,
- placówką straży granicznej,

- organizacjami pozarządowymi.

SPODZIEWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

- 1) zwiększenie roli pomocy społecznej,
- 2) zwiększenie wrażliwości społecznej wobec aktów przemocy w rodzinie,
- 3) podniesienie jakości usług kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- 4) poszerzenie oferty dla dzieci i młodzieży zagrożonej i dotkniętej przemocą w rodzinie,
- 5) wzrost ilości kampanii edukacyjnych i promocyjnych,
- 6) zwiększenie poczucia bezpieczeństwa członków rodzin doświadczających przemocy,
- 7) nabycie umiejętności asertywnych zachowań przez osoby i rodziny dotknięte bądź zagrożone zjawiskiem przemocy domowej.

Oczekiwane korzyści społeczne

1. Podniesienie świadomości społeczeństwa w zakresie skutków płynących ze stosowania przemocy w rodzinie.
2. Zmniejszenie skali degradacji życia rodzinnego wynikającej z przemocy w rodzinie.

SPOSÓB KONTROLI REALIZACJI PROGRAMU

Koordinator ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie składa roczne sprawozdanie z wykonania zadań Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Wójtowi gminy Sławatycze.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Źródłem finansowania zadań zawartych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2012-2016 są środki własne gminy Sławatycze oraz środki Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sławatyczach i przy wsparciu środków z Europejskiego Funduszu Społecznego (POKL)